

ORHAN VELİ... Gerçekten Garip

Orhan Veli Kanık

(13 Nisan 1914 – 14 Kasım 1950), daha çok Orhan Veli olarak bilinen Türk şair. Melih Cevdet ve Oktay Rifat ile birlikte yenilikçi Garip akımının kurucusu olan Kanık, Türk şiirindeki eski yapıyı temelinden değiştirmeyi amaçlayarak sokaktaki adamın söyleyişini şiir diline taşıdı. Şair 36 yıllık yaşamına

şiirlerinin yanı sıra hikâye, deneme, makale ve çeviri alanında birçok eser sığdırdı.

Fotoğraf Mehmet Yavrutürk 14.11.2014

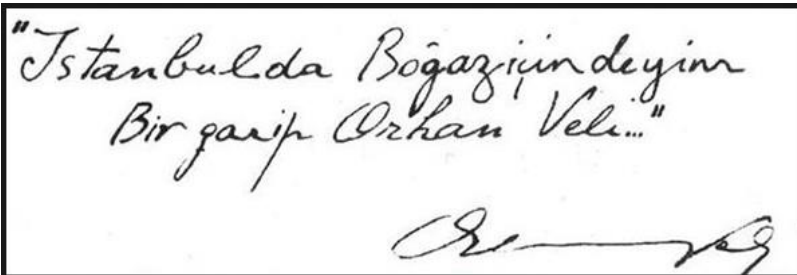

Fotoğraf Mehmet Yavrutürk 14.11.2014

Yeni bir zevk ortaya çıkarabilmek için eski olan her şeyden uzak duran Orhan Veli, hece ve aruz ölçülerini kullanmayı reddetti. Kafiyeyle ilkel; mecaz, teşbih, mübalağa gibi edebi sanatları gereksiz bulduğunu açıkladı. "Geçmiş edebiyatların öğrettiği her şeyi, bütün geleneği atmak" amacıyla yola çıkan Kanık'ın bu arzusu şiirinde kullanabileceği teknik olanakları azaltsa da şair, ele aldığı konular, bahsettiği kişiler ve kullandığı

sözcüklerle kendine yeni alanlar oluşturdu. Yalın bir anlatımı benimseyerek şiir dilini konuşma diline yaklaştırdı. 1941 yılında, arkadaşlarıyla birlikte çıkardıkları Garip adlı şiir kitabında bu fikirlerinin örnekleri olan şiirleri yayınlandı ve Garip akımının doğmasına

sebepti. Bu akım özellikle 1940-1950 yılları arasında Cumhuriyet dönemi şiirinde büyük etki bıraktı. Garip şiiri hem yıkıcı hem de yapıcı özelliği ile Türk şiirinde bir mihenk taşı kabul edilir.

Kanık, şiire getirdiği bu yenilikler yüzünden önceleri büyük ölçüde yadırgandı, çok sert eleştiriler aldı ve küçümsendi. Geleneklerin dışına çıkan eserleri, önce şaşkınlık ve yadırgama, daha sonra eğlenme ve aşağılamayla karşılandı da hep ilgi uyandırdı. Bu ilgi ise kısa zamanda şaire duyulan anlayış, sevgi ve hayranlığın artmasına yol açtı. Sait Faik Abasıyanık da Orhan Veli'nin bu yönüne dikkat çekerek onu "üzerinde en çok durulmuş, zaman zaman alaya alınmış, zaman zaman kendini kabul ettirmiş, tekrar inkâr, tekrar kabul edilmiş; zamanında hem iyi hem kötü şöhrete ermiş bir şair" olarak tanımladı.

Her ne kadar Garip döneminde yazdığı şiirleriyle öne çıksa da Orhan Veli "tek tür" şiirler yazmaktan kaçınmıştı. Durmadan arayan, kendini yenileyen, kısa yaşamı boyunca uzun bir şiir serüveni yaşayan Kanık'ın edebiyat hayatı farklı aşamalardan oluşmaktadır. Oktay Rifat bu durumu "Orhan Fransız şairlerinin birkaç nesillik şiir macerasını kısacık ömründe yaşadı. Türk şiiri onun kalemi sayesinde Avrupa şiiriyle atbaşı geldi." ve "Birkaç neslin belki arka arkaya başarabileceği bir değişmeyi o birkaç yılın içinde tamamladı." sözleriyle açıkladı.

Orhan Veli Kanık, 13 Nisan 1914'te Beykoz'a bağlı Yalıköy'de bulunan İshak Ağa Yokuşu'ndaki Çayır Sokağında 9 numaralı konakta dünyaya geldi. Babası İzmirli tüccar Fehmi Bey'in oğlu Mehmet Veli, annesi ise Beykozlu Hacı Ahmet Bey'in kızı Fatma Nigar Hanım'dır. Nüfus tezkeresi suretine göre asıl ismi Ahmet Orhan olan şairin babasının adı Veli olduğu için, sanatçı Soyadı Kanunu'ndan önce Orhan Veli olarak tanındı. Orhan Veli'nin babası

evlendiği sırada Mızıka-yı Hümayun'da klarnist idi. Cumhuriyet'in ilanından sonra ise Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası'nın şefi oldu. Veli Kanık, hem bu yeni görevi hem de Musiki Muallim Mektebinde (Ankara Konservatuvarı) armoni profesörü olması dolayısıyla 1923-1948 yılları arasında Ankara'da yaşadı. Bu dönemde bir süre Ankara Radyosu'nda müdürlük de yapan Veli Bey, daha sonraki yıllarda İstanbul Konservatuvarında ilmi kurul üyesi ve İstanbul Radyosu'nda ses uzmanı olarak çalıştı. Orhan Veli'nin kendisinden küçük iki kardeşi vardı. Bunlar Vatan Gazetesi muhabirlerinden Adnan Veli Kanık ve Füzûzan Yolyapandır. Şairin ayrıca, bir yaşında iken Ankara'da ölen Ayşe Zerrin isminde bir kız kardeşi de olduğu söylenmektedir.

Orhan Veli'nin çocukluğu Beykoz, Beşiktaş ve Cihangir'de geçti. Mütareke sırasında Akaretler'de bulunan Anafartalar İlkokulunun ana sınıfına devam etti. Bir sene sonra ise bu okuldan alınarak Galatasaray Lisesi'ne yatılı olarak verildi. Yedi yaşındayken Halife Abdülmecit'in Yıldız Sarayı'nda düzenlediği bir düğünde sünnet edildi.[16] 1925'te dördüncü sınıfı tamamladığında babasının isteği ile Galatasaray Lisesinden ayrılarak annesiyle birlikte Ankara'ya taşındı. Orada, Gazi İlkokulu'na yazıldı. Bir yıl sonra Ankara Erkek Lisesi'ne yatılı girdi.

Kanık'ın edebiyata olan merakı ilkokul sıralarında başladı. Bu dönemde Çocuk Dünyası isimli dergide bir hikâyesi basıldı. Ortaokulun yedinci sınıfındayken Oktay Rifat Horozcu ile tanıştı. Birkaç yıl sonra ise bir müsamere sırasında halk evinde Melih Cevdet Anday ile arkadaş oldu. Lisenin ilk yılında edebiyat öğretmenini Ahmet Hamdi Tanpınar'dı. Tanpınar, öğretmeni olduğu sürece Kanık'a öğütler verdi ve onu yönlendirdi. Şair, lise döneminde arkadaşları Oktay Rifat ve Melih Cevdet'le birlikte Sesimiz isimli bir dergi çıkardı.

Sanatçının yaşamının bu evresi aruz vezni kurallarını ve ahengini kavradığı ve ilk şiirlerini yazdığı dönem oldu.

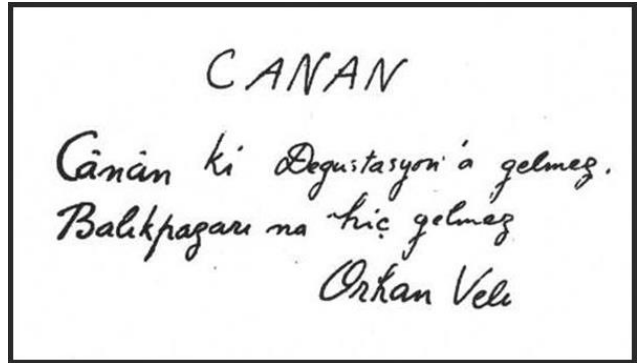
Kanık, gene lisede tiyatro çalışmalarına katıldı ama sonraki yıllarda tiyatro alanındaki çalışmalarına çevirmen olarak devam etti ve pek çok oyunu Türkçe'ye çevirdi.

Şair 1932 yılında, liseden mezun oldu. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'nin felsefe bölümüne kaydını yaptırdı. 1933 yılında Edebiyat Fakültesi Talebe Cemiyeti başkanı seçildi. 1935 yılına kadar devam ettiği üniversiteyi bitirmeden okuldan ayrıldı. İstanbul Üniversitesi'ne giderken bir yandan sürdürdüğü Galatasaray Lisesi'ndeki öğretmen yardımcılığı görevine, okuldan ayrıldıktan sonra bir sene daha devam etti.

Kanık, daha sonra, Ankara'ya giderek PTT Umum Müdürlüğü, Telgraf İşleri Reisliği, Milletlerarası Nizamlar bürosuna girdi. Şair, Ankara'ya döndükten sonra eski arkadaşları Oktay Rifat ve Melih Cevdet'le tekrar bir araya geldi ve bu üçlü, benzer tarzda şiirler yazmaya başladı. 1936 yılında, Nahid Sırrı Örik'in şiirlerini yayınlamaları önerisinin ardından, Varlık dergisinde şiirleri yayınlanmaya başladı. Orhan Veli ve arkadaşları edebiyat dünyasına şöyle tanıtılmıştı:

“ Varlık'ın şiir kadrosu yeni ve kuvvetli genç imzalarla zenginleşmektedir. Aşağıda dört şiirini okuyacağınız Orhan Veli, şimdiye kadar yazılarının neşretmemiş olmasına rağmen olgun bir sanat sahibidir. Gelecek sayılarımızda onun ve arkadaşları Oktay Rifat, Melih Cevdet ve Mehmet Ali Sel'in şiirimize getirdikleri yeni havayı daha iyi belirtecektir. ”

Bu ilk şiirlerini, bir kısmı Mehmet Ali Sel mahlasını taşıyan diğer şiirleri takip etti. 1936 - 1942 yılları arasında Varlık'ın yanı sıra İnsan, Ses, Gençlik, Küllük, İnkılâpçı Gençlik dergilerinde şiirleri ve yazıları basıldı. Orhan Veli, bu dönemin ilk yıllarında yazdığı şiirlerin şekli, yapısı ve içeriği dolayısıyla hece şairi olarak kabul edildi. 1937 yılından sonra ise hem Kanık hem de Anday ve Horozcu yeni tarzda şiirlerini yayınlamaya başladılar.

1939 yılında, arkadaşı Melih Cevdet Anday'la birlikte araba kazası geçirdi. Bu olayın sonucunda yirmi gün komada kaldı. Kazanın sebebi, Anday'ın sürdüğü arabanın Çubuk Barajı tepesinden aşağı yuvarlanmasıydı. 1941 yılının Mayıs ayında Garip seçkisi yayınlandı. Bu kitapta şairin yirmi dört şiirinin yanı sıra Melih Cevdet'in on altı, Oktay Rifat'ın ise yirmi bir şiiri yer aldı. Kitabın içindeki şiirler kadar ses getiren önsözünü ise Orhan Veli yazdı. Bu kitap sonradan Birinci Yeni olarak da anılacak Garip akımının başlangıcı oldu. Garip akımının kurucuları olan Kanık, Horozcu ve Anday, radikal bir tutumla kendilerinden önce gelen hececilerin ve Ahmet Haşim'in şiirleriyle, Nazım Hikmet'in toplumcu-gerçekçi şiirlerini reddettiler. Kitaptaki şiirler ve önsöz edebiyat dünyasında büyük tartışmalara sebep oldu. Özellikle Orhan Veli'nin yazdığı "Yazık Oldu Süleyman Efendi'ye" mısrası üzerinde duruldu. Bu mısrayı kimileri tenkit ederken[III], kimileri çalıntı olduğunu iddia etti.[IV][34] Bir diğer grup ise Türkçede yazılmış en güzel dizelerden biri olduğunu söyledi. Bu münakaşalar sonucunda mısra çok popüler oldu,[34] hatta Nurullah Ataç'ın deyişi ile "vapurlara, tramvaylara, kahvehanelere kadar" girdi ve bir deyim niteliği kazandı. Orhan Veli'nin "Yazık oldu Süleyman Efendi'ye" kadar meşhur

olarak gündelik dile giren bir diğer dizesi ise Ahmet Haşim'in "Göllerde bu dem bir kamış olsam" mısrasını hicvetmek için yazdığı "Rakı şişesinde balık olsam" idi.

Şair, PTT'deki görevinden askerlik sebebiyle 1942 senesinde ayrıldı. 1945 yılına kadar Gelibolu'nun Kavak Köyü'nde askerliğini yaptı. Bu dönemde sadece altı şiiri yayımlandı. 1945 yılında teğmen rütbesiyle terhis oldu ve Milli Eğitim Bakanlığı'nın Tercüme Bürosu'nda çalışmaya başladı. Fransızca'dan yaptığı çeviriler bakanlığın klasikler serisinden yayınlandı. Şair Şubat 1945'te Vazgeçemediğim isimli şiir kitabını, Nisan 1945'te ise Garip'in sadece kendi şiirlerini içeren ikinci baskısını çıkardı. Bu kitapları 1946 yılında yayımlanan Destan Gibi ve 1947'de basılan Yenisi takip etti.

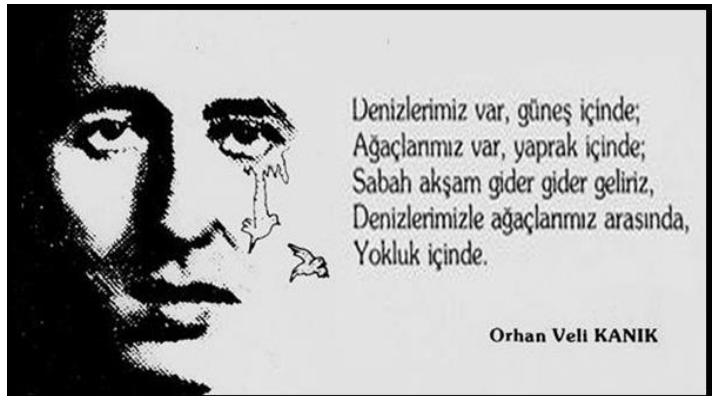

1946 seçimlerinden sonra Hasan Âli Yücel'in Milli Eğitim Bakanlığı görevinden ayrılması sonucunda Yücel'in kurduğu Tercüme Bürosu da önemini yitirdi. Kısa bir süre sonra Kanık istifa etti. İleriki yıllarda ayrılışına neden olarak Reşat Şemsettin Sırer'in bakan olmasından sonra oluşan baskıcı havadan rahatsız olmasını gösterdi. Bu istifanın sebebinin Orhan Veli'nin memuriyete uyum sağlayamaması olarak yorumlayanlar da oldu. Ayrılmasının ardından Mehmet Ali Aybar'ın çıkardığı Hür

ve Zincirli Hürriyet gazetelerinde denemeler ve eleştiriler yazdı. 1948'de La Fontaine'nin masallarını Türkçeye çevirdi, Ulus gazetesinde Yolcu Notları'nı yayınladı.

Bakanlıktaki değişimin ardından kendisiyle benzer durumda kalan Bedri Rahmi Eyüboğlu, Abidin Dino, Necati Cumalı, Sabahattin Eyüboğlu, Oktay Rifat ve Melih Cevdet gibi arkadaşlarıyla buluşmaları sonucunda 1948 yılı sonunda bir dergi çıkartmaya karar verdiler. Masraflarını Mahmut Dikerdem'in karşıladığı Yaprak isimli bu dergi on beş günde bir yayınlanıyordu. Dikerdem'in yardımlarına rağmen derginin sahibi ve yazı işleri müdürü Orhan Veli'ydі. Bu yüzden zaman zaman ortaya çıkan para problemleriyle kendisi ilgilendi ve dergiye devam edebilmek için paltosunu satmak zorunda bile kaldı. Son sayıyı yayınlatabilmek için ise Abidin Dino'nun kendine hediye ettiği resimleri elden çıkardı. İlk sayısı 1 Ocak 1949'da çıkan, Cahit Sıtkı Tarancı, Sait Faik Abasıyanık, Fazıl Hüsnü Dağlarca, Cahit Külebi gibi yazar ve şairlerin eserleri yayınlanan Yaprak, 1 Haziran 1950'ye kadar 28 sayı yayınlandı. Yaprak'la birlikte Orhan Veli'nin şairliğinin yanı sıra fikir adamlığı yönü de ortaya çıktı. Şairin yaklaşan seçimlerle ilgili fikirleri bu dergide yayınlandı. Ayrıca, Melih Cevdet ve Oktay Rifat'ın toplumsal şiirleri de Yaprak'ta yer buldu. Aynı günlerde Orhan Veli, Oktay Rifat ve Melih Cevdet, Nazım Hikmet'in hapishaneden çıkartılması için açılan kampanyaya katılarak üç gün açlık grevi de yaptılar.

Orhan Veli, Yaprak'ın yayınlandığı 1949 yılı boyunca Nasreddin Hoca hikâyelerini şiirleştirdi, Karşı isimli son şiir kitabını yayınladı ve Charles Lamb'ın uyarladığı Shakespeare'in Hamlet ve Venedik Taciri isimli eserlerini Şehbal Erdeniz'le birlikte Türkçeye çevirdi.

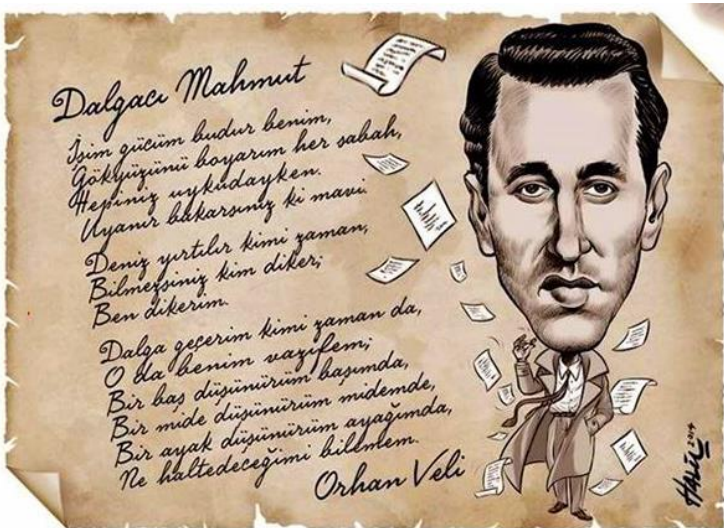
Orhan Veli'nin Abidin Dino tarafından tasarlanan ve Nevzat Kemâl tarafından inşa edilen Aşiyân Mezarlığı'ndaki mezar taşı. Mezar taşındaki Emin Barın tarafından yazılan Orhan Veli/1914-1950 yazısı şairin şiirde karşı çıktığı kafiyeden vefatıyla bile kurtulamadığının bir kanıtı gibidir.

Orhan Veli, Yaprak'ın kapanmasının ardından İstanbul'a geri döndü. Aynı yıl 10 Kasım'da bir haftalığına geldiği Ankara'da belediyenin kazdığı bir çukura düştü ve başından hafifçe yaralandı. İki gün sonra İstanbul'a döndü. 14 Kasım günü bir arkadaşının evinde öğle yemeği yerken fenalık geçiren şair hastaneye kaldırıldı. Beyinde damar çatlaması yüzünden başlayan rahatsızlığın sebebi doktor tarafından anlaşılamadı ve Kanık'a alkol zehirlenmesi teşhisiyle tedavi uygulandı, ancak beyin kanaması geçirdiği sonradan anlaşıldı. Aynı akşam sekizde komaya giren şair gece 23.20'de komadan çıkamayarak Cerrahpaşa Hastanesi'nde hayata veda etti.

Lisedeki edebiyat hocası Ahmet Hamdi Tanpınar, Kanık'ı hastanede ziyaret etme fırsatı buldu ve bu olayı şöyle anlattı:

“ Daha orta mektebin birinci sınıfında talebem olan Orhan'ı Cerrahpaşa Hastanesi'nde son defa oksijen çadırının altında yarı çıplak, güçlükle nefes alır ve o kadar güzel hayallerin yakaladığı dünyamızı yalnız akı görünen gözlerinden boşanırken gördüğüm günü hiçbir zaman unutamam. Şiirimize tatlı anlaşmazlığı ve lezzeti getiren zeka, kendisi olmaktan çıkmıştı.”

16 Kasım günü morgda yapılan otopsiden önce Sanat Dostları Cemiyeti tarafından Orhan Veli'nin yüzünün mulajı alındı. 36 yaşında ölen şairin cenazesi 17 Kasım 1950'de, Beyazıt Camii'nden kaldırıldı. Cenaze, akademisyenler, yazar ve sanatçılardan oluşan kalabalık tarafından Sirkeci'ye kadar taşındı, oradan bir otomobil ile Aşiyân Mezarlığı'na götürülerek defnedildi. Rahatsızlandığı sırada üstünde bulunan ceketin cebinden bir diş fırçasının sarılı olduğu kâğıda yazılmış Aşk Resmi Geçidi isimli şiiri çıktı. 1 Şubat 1951'de arkadaşları tarafından anısına Son Yaprak çıkarıldı. Tek sayı olarak basılan bu dergide Orhan Veli'nin daha önce yayınlanmamış Aşk Resmi Geçidi şiiri de yer buldu.

Kaynak ve Varlık dergileri tarafından "Orhan Veli'nin mezarı" kampanyası başlatıldı. Suat Taşer, Osman Attılâ gibi birçok ismin kampanyaya destek vermesinin ardından Abidin Dino, Orhan Veli için bir mezar projesi hazırladı. Nevzat Kemâl ise bu mezarı inşa etti.

1988 yılında yapılan Orhan Veli heykeli Rumelihisarı sahilindeki ufak bir parka kondu. Bu heykelde şairin elinde bir kitap, hemen arkasında ise bir martı durmaktadır. Orhan Veli ise Boğaziçi'ni seyretmektedir.

Herkesle iyi geçinen, kimsenin kalbini kırmayan, çevresindeki insanlara saygı gösteren Orhan Veli'nin yakın arkadaşları arasında Oktay Rifat, Melih Cevdet, Bedri Rahmi Eyüboğlu, Sait Faik, Suat Taşer, Fikret Adil, Agop Arad gibi isimler yer alıyordu. Son günlerinde en yakın olduğu isim ise Sabahattin Eyüboğlu'ydu. Garip akımını yalnız

yazdıklarıyla değil, hayata karşı duruşuyla açıklayan şair, fiziğini bile bu uğurda kullanmaktan çekinmedi. Bu yüzden şiirinin hayatının sonucu olduğuna değil, aksine hayatını şiirine göre yaşadığına inanılır.

Şair, 1937 yılından sonra eski şiir anlayışından uzaklaşarak Garip akımının habercisi olan yeni bir tarz benimsedi

Dönemin şiirlerinden farklı yapıtlar ortaya koymaya karar veren Orhan Veli, ilk olarak ölçü ve uyağı daha sonra ise tasviri, şairaneliği, hayali, süsü ve zekâ oyunlarını şiirinden çıkarttı. Sadelik ve basitliği önemseyen sanatçı, duygudan çok akla önem vermeye başladı. Halkın kullandığı kelimeleri tercih etmeye başlayan Kanık hayat karşısında kötümser, ironik, ümitsiz, inançsız görünmektedir. Yeni şiirlerinin temaları ise çoğunlukla tabiat, insan, aşk, çocukluk, savaş, hayat, sarhoşluk ve seyahat oldu. Şair bu dönemde, çoğunlukla kısa şiirler yazmayan başladı. Nurullah Ataç bu çalışmaların Fransız sürrealistlerin yazılarını ve Japon haikularını anımsattığını söyledi. Orhan Veli de o yıllarda arkadaşlarıyla birlikte Fransız gerçeküstücüleri sık sık okuduklarını açıklamıştır. Yine de sanatçı, noktalama işaretleri kullanması, imgeyle simgeden kaçınması, şiiri insanın duyularına değil aklına hitap eden bir sanat haline getirmeye çalışması gibi özellikleriyle sürrealistlerden ayrılır.

Kanık'ın bazı şiirlerinde oluşturmaya çalıştığı yeni tarzla ilgili acemiliği ortaya çıkar. Bu şiirlerde mısralar yan yana yazılınca bir nesir oluşur. Şairin bu dönemine ait eserleri arasında Fena Çocuk, Ağaç, Kuş ve Bulut, Tereyağı, Gangster, Pazar Akşamları gelir.

Garip akımı kendisinden önceki şiir anlayışına bir tepki olarak doğdu.[34] Kanık ve arkadaşları Ahmet Haşim'in eserlerini, Nazım Hikmet'in toplumcu şiirlerini ve hececileri reddetmişlerdi.

Şair bu dönemdeki şiirlerinde klasik uyak düzenini ve vezni kullanmadı. Ona göre hakiki şiir için vezin ve kafiye mutlak gerekli olan şeyler değildi. Kanık, kafiye reddetse de düzensiz ses yinelemelerine sık sık başvurdu ve onlara anlam vurgusunu oluşturan temel bir işlev yükledi. Eserleri incelendiğinde sanatçının ses yinelemeleri, sözcük öbeği yinelemeleri, söz dizimsel yinelemeler, ek yinelemeleri ve dizelerin aynen yinelenmesi gibi tekrarlara başvurduğu görülebilir.

Şiirlerinin bir diğer ortak özelliği ise Orhan Veli'nin konuşma dilinin doğallığını, sokak Türkçesini ve hatta halk argosunu eserlerine taşımış olmasıydı. "Kılıksız", "cigara", "İspanak", "rakı", "Hitler", "boyacı sandığı" gibi sözcükler kullanan şairin Kitab-e Seng-i Mezar isimli şiirinde kullandığı "nasır" kelimesi büyük tartışmalara sebep oldu. Kanık, böylece hem divan hem de halk şiirinde egemen olan romantizm anlayışını da yıkmış oluyordu. Öte yandan teşbih ve istiareyi terk ettiği için şiirinde yalın bir dil ortaya çıktı. Orhan Veli'nin Garip hareketiyle getirdiği yeniliklerin diğer ikisi ise Türk şiirinde öteden beri soyut olarak dile getirilen evrensel hümanizmin yerine somut ve belirgin bir hümanizm koyması ve belirli kişileri hedef alan taşlama geleneğini ilk kez bir şair olarak kendisine yöneltmesiydi.

Orhan Veli, o günlerde kişisel şiirler yazdığı kadar sosyal konulara da eğildi ve dar görüşler ile törelerin gülünçlüğünü alaylı sözcükler kullanarak anlatmaya çalıştı. Ayrıca, şairin hece ve sözcük bakımından boyutunu ve şiirdeki sayısını azaltarak dizenin şiirdeki egemenliğini ortadan kaldırdığı da söylenir.

Garip sonrası dönemde düşünceleriyle birlikte eserleri de farklılaşmaya başlayan Orhan Veli'nin yıkıcılıktan ayrılarak yapıcılığa yönlendiği ve şiirinin estetik yönünü zenginleştirmeye çalıştığı gözlemlenebilir. Değişiminin göze çarpan yanlarından biri de şairin Vazgeçemediğim ile birlikte uyak kullanmaya başlaması oldu. Bu döneminin en ayırt edici özelliği ise şairin halk şiirine duyduğu ilginin eserlerine yansımaysdı. Bu konuda Vazgeçemediğim içinde yer alan İstanbul Türküsü isimli şiir bir dönüm noktası kabul edilmektedir. Destan Gibi içinde yer alan Yol Türküsü isimli uzun şiir de sanatçının bu tarza olan yönelişinin bir örneğidir. Orhan Veli bu dönemdeki şiirlerinde gülmece öğelerini azalttı. Halk şiiri tarzında yazdığı eserlerinin konusu çoğunlukla kişisel duygular olsa da özellikle Yenisi ve Karşı'da toplumsal konulara da değindi. Asım Bezirci, Orhan Veli'nin bu tarz konulara eğilmeye başlamasının sebebinin İkinci Dünya Savaşı ardından pahalılık ve yoksulluğun alt tabaka kadar orta ve üst sınıfı da etkilemesi olduğunu iddia etti.

Kanık'ın kelime kullanımı, dize ve cümle yapısı halk şiiri özellikleri taşıyan eserleri dışında benzer şekilde devam etti. Öte yandan ilk dönem şiirlerinde sık rastlanan yinelemeleri halk şiirine yaklaşması ile daha da fazla kullanmaya başladı. Şairin halk kültürüne olan bu yakınlaşması vefatı sebebiyle yarım kalmıştır.

Şair, 1948 yılında La Fontaine'den 49 fablı manzum olarak Türkçeye çevirdi. Bu çeviriler Doğan Kardeş Yayınları tarafından iki cilt olarak yayınlandı.

Orhan Veli, Türkçeye şiir, hikâye ve oyun çevirileri yaptı. İlk kez 1947 yılında Varlık Yayınları tarafından basılan Fransız Şiirleri Antolojisi'nin önsözü ve kitapta yer alan şairlerin biyografileri de sanatçı tarafından yazıldı. Oktay Rifat ve Melih Cevdet'le birlikte çalıştığı Batıdan Şiirler isimli kitaptaki 31 şiirin altı tanesi Kanık tarafından çevrilmişti. 1948 yılında, Doğan Kardeş Yayınları'ndan çıkan La Fontaine'den Masallar'da ise La Fontaine'nin 49 masalını çevirdi. Şairin hayat görüşü ile La Fontaine'nin felsefesi arasında yakın ilişki olduğuna inanılır. Orhan Veli'nin şiirlerinin de hikâye karakteri taşıması ve sanatçının yaşama karşı alaycı duruşu bu inancı destekler.

Orhan Veli, 1937-1941 yılları arasında Ki-Ka-Ku isimli Japon şairinin 30 haiku sunu Türkçeye çevirdi. Bu şiirler aralıklarla Varlık Dergisi'nde basıldı. 19 Mart 1946'da ise Tercüme Dergisi'nin Şiir Özel Sayısı'nda Hai-Kai'ler başlığı altında tümü yayımlandı. 1945 yılında yayımlanan Üç Hikâye isimli kitapta Gogol'un üç öyküsü bulunuyordu.

Bunlardan Burun ve Fayton'u Orhan Veli çevirmişti. Charles Lamb tarafından çocuklar için hikâyeleştirilmiş William Shakespeare'in Venedik Taciri'ni ise 1949 yılında Şehbal Erdeniz'le birlikte çevirdi.

Orhan Veli hikâye yazmaya 1947 yılında başladı ve ölümüne kadar altı öykü yazdı. Bu eserler Tanin, Seçilmiş Hikâyeler ve kendi çıkardığı Yaprak dergilerinde yayınlandı. Şair, öykülerinde de tıpkı şiirlerinde olduğu gibi sıradan insanları ve günlük hayatı konu edindi. Zaman zaman ise toplumsal eleştirilerde bulundu. Bu öyküler, Hoşgör Köftecisi başlığı ile 2012 yılında yayımlandı.

Kanık'ın 21 makale, 6 öykü ve 7 eleştiri yazısı kitap olarak, ilk kez 1953 yılında Varlık Yayınevi'nce Nesir Yazıları ismiyle yayınlandı. Daha sonraki yıllarda ise Asım Bezirci,

şairin nesirlerini bir araya getirerek farklı kitaplar olarak yayınladı. Bu kitaplardan ikisi 1975 yılında yayınlanan Edebiyat Dünyamız ve 1982 yılında yayınlanan Bütün Yazıları'dır.

Her şeyin şiire konu edinilebileceğine inanan Orhan Veli ve arkadaşlarının Türk şiirine yaptığı en büyük katkılardan biri de bu inançlarını eserlerinde uygulamaları oldu. Bunun için de ilk olarak sıradan insanı kendilerine konu edindiler. Böylece, eski şiirlerdeki kahramanlaştırılan ideal insan tipinin yıkılmasını sağladılar. Divan şiirinde insan, aşkın arayıcısı olan kusursuz ve soyut bir varlık; Namık Kemal, Tevfik Fikret ve Mehmet Akif gibi şairlerin eserlerinde toplumu için mücadele eden bir kahraman iken Orhan Veli'nin şiirlerinde gündelik sorunların peşinde koşan sıradan bir vatandaştı. Örneğin Kitab-e Seng-i Mezar şiirinin kahramanı olan Süleyman Efendi, hayattaki en önemli sorunu nasır olan, Allah'ın adını sık anmasa da günahkar sayılmayan, varoluş problemi yaşamayan bir adamdı. Süleyman Efendi'yle ilgili olarak Orhan Veli: "Ben hayatı sadelik içinde geçmiş basit bir adamın hayatından bahsetmek istedim. Acayiplik olsun diye yazmadım şiiri, neşretmeden evvel de bu kadar yadırganacağını tahmin etmiyordum." dedi. Nasırı önemseyip edebiyata soktuğu için eleştirenlere ise şu cevabı verdi: "Hayatından daha büyük manevi ızdırapları olmayan bir insan için nasırın mühim olduğunu telakki ediyorum".

Toplum eleştirisi teması da Orhan Veli tarafından sık sık kullanıldı. Fakat şair, bu konuyu kendisinden önce bu türün örneklerini veren Namık Kemal, Nazım Hikmet ya da Tevfik Fikret gibi isimlerin aksine ironi ve parodi tekniklerini kullanarak işliyordu. Hardalname, Cımbızlı Şiir, Vatan İçin, Bedava ve Kuyruklu Şiir'in örnek olarak verilebileceği şiirlerinde sadece durum tespiti yapıp herhangi bir ideolojiyi savunmaması sebebiyle sanatçı burjuva şairi olmakla da suçlandı.

Hiçbir şeyden çekmedi dünyada
Nasırdan çektiği kadar;
Hatta çirkin yaratıldığından bile
O kadar müteessir değildi;
Kundurası vurmamış zamanlarda
Anmazdı ama Allahın adını,
Günahkar da sayılmazdı.
Yazık oldu Süleyman Efendi'ye

Orhan Veli Dedikodu, Söz, Tahattur, Şanolu Şiir, Sereserpe, Eski Karım, Aşk Resmigeçidi gibi pek çok şiirinde ise aşk ve cinsellik konusunu işledi. Öte yandan çocukluk şairin hem Garip öncesi hem de Garip döneminde sık sık kullandığı temalardan biriydi. Bu temanın örnekleri arasında Ağaç, Kuş ve Bulut, Rüya, Robenson sayılabilir. Sanatçının çocuk algısıyla yazdığı şiirlerde duygu tonu diğer şiirlerine göre çok daha fazladır.

Şairin işlediği diğer temalar arasında yaşama sevinci (Ne Kadar Güzel, Sokakta Giderken, Güzel Havalar, Birdenbire), savaş (Bizim Gibi, Tereyağı, Gangster), yolculuk (Yolculuk, Seyahat) gelir. Talât Sait Halman'a göre varolmanın ve yaşamın sevincini Türk edebiyatına sistemli olarak yerleştiren isim Orhan Veli olmuştur. Ayrıca, Kanık, Nedim ve Yahya Kemal ile birlikte Türk şiirinin sayılı İstanbul şairlerinden biri kabul edilmektedir.

Orhan Veli'nin öncüsü olduğu Garip akımı dönemin genç şairlerine örnek olduğu gibi birçok ünlü şairini de etkiledi. Kanık'ın vefatının ardından Oktay Rifat ve Melih Cevdet yeni bir şiir geliştirmeye yönlenseler de 1950'ler boyunca Garip'in Türk edebiyat dünyası üzerindeki etkisi devam etti. Dergilerde bu akımın kopyası olan şiirlere sık sık rastlanıyordu. Mehmet Doğan bu tarz şiirlerle ilgili "İmzalar olmasa hangi şiirin kime ait olduğu anlaşılmamaktadır" yorumunu yaptı. Muzaffer Erdost'un İkinci Yeni adını verdiği şiir hareketi de o günlerde Garip'e tepki olarak doğdu. Akımın öne çıkan isimleri arasında İlhan Berk, Cemal Süreya, Edip Cansever, Turgut Uyar, Sezai Karakoç ve Ece Ayhan yer

alıyordu. Birinci Yeni olarak adlandırılan Garip akımı gibi İkinci Yeni de Türk şiirinin gelişimine büyük katkıda bulundu. İkinci Yeniciler, Garipçilerin aksine anlaşılabilirlik yerine anlamca kapalılığı, somuta karşılık soyutlamayı, imgeci ve biçimci bir şiir anlayışını savundular.

İkinci Yeni'nin önde gelen bazı isimleri şiire ilk başladıkları günlerde Garip etkisinin altında şiirler de yazmışlardı. Örneğin, Edip Cansever'in ilk denemeleri, yaşama sevincini dile getirdiği bu tarzda eserlerdi.

Turgut Uyar'ın 1958 yılında büyük kente yerleşmesinin ardından değişen kültür ve ilişki ortamı şiirine de yansımıştı. Uyar, bu değişimin Orhan Veli etkisinden uzaklaşmasını nasıl sağladığını şu cümlelerle açıkladı: "Beni yazdığım şiiri yazmaya iten neden çevrem değiştiğini görmemdi. Birdenbire kentleşen dünya, birdenbire karşılaştığım neon lambaları, büyük oteller, bir takım yeni gelişmeleri haber veren durumlar beni artık Orhan Veli şiiri yazmakla kurtarmıyordu."

Ahmet Oktay, Orhan Veli ve Garip akımının Rıfat Ilgaz'dan Suphi Taşhan'a pek çok farklı şairi değişik derecelerde etkilediğini söyledi. Oktay'a göre Cahit Irgat'ın imgelerinin altında dahi Garip şiirinden çok şey bulunabilir. Ayrıca, Sabahattin Kudret Aksal, Salâh Bırsel, Behçet Necatigil, Suat Taşer, Metin Eloğlu, Rüştü Onur, Necati Cumalı gibi isimler de Orhan Veli ve onun önderlik ettiği Garip akımının etki alanından geçmişlerdir.

Şairin pek çok şiiri farklı sanatçılarca bestelendi. Anlatamıyorum Alpay, Hümeysra ve Banu, Bedava Yaşıyoruz Cem Karaca, Özdemir Erdoğan, Dedikodu Levent Yüksel, Pireli Şiir Timur Selçuk ve Vesikalı Yarım Edip Akbayram tarafından seslendirildi. Klasik Türk müziği şarkısı olarak bestelenen İstanbul Türküsü ise Ahmet Özhan tarafından okundu. Murathan Mungan, Orhan Veli'nin şiirlerini Bir Garip Orhan Veli ismiyle oyunlaştırdı. Oğuz Aral'ın yönettiği ve Müşfik Kenter'in rol aldığı tek kişilik oyun 1980 yılından beri Kent Oyuncuları tarafından sergilenmektedir. Oyunun, Müşfik Kenter'in sesinden bir albümü de yayınlanmıştır. Metin Üstündağ ise 2002 yılında Orhan Veli'lemeler isimli bir kitap yayınladı.

1989 yılında Ramazan Üren'in yazı işleri müdürlüğünde Sunay Akın ve Akgün Akova'nın destekleriyle Yeni Yaprak dergisi çıkmaya başladı. Bu derginin logosu Orhan Veli'nin Yaprak'ı ile aynıydı ve ilk sayısında tıpkı Yaprak'ın ilk sayısında olduğu gibi Orhan Veli'nin Alış-Veriş şiiri yer alıyordu.

14 Kasım 2000'de M. Şeref Özsoy tarafından Beyoğlu'nda açılan Orhan Veli Şiir Evi'nde ise şiir ve fotoğraf alanında etkinlikler düzenlenmektedir. Ayrıca, şairin ölüm yıldönümü olan 14 Kasım'da 1996 yılından beri Orhan Veli yürüyüşü düzenlenmektedir. Yürümeyi çok sevdiği bilinen Kanık'ın anısına sevenleri o günde Taksim'den sanatçının mezarının bulunduğu Aşıyan'a kadar hep birlikte yürümektedirler.

2014 yılının Ocak ayında, Nahit Fıratlı'ya yazdığı mektuplardan Yalnız Seni Arıyorum adlı bir kitap derlenmiştir.

Mesele falan değildi öyle,
To be or not to be kendisi için;
Bir akşam uyudu;
Uyanmayıverdi.
Aldılar, götürdüler.
Yıkandı, namazı kılmıdı, gömüldü.
Duyarlarsa öldüğünü alacaklılar
HAKlarını helâl ederler elbet.
Alacağıma gelince...
Alacağı yoktu zaten rahmetlinin.